

Motion till riksdagen 2020/21:2596

av Sofia Westergren och Sten Bergheden (båda M)

Handel med upphovsrätt och immateriella rättigheter i Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en åtgärdsplan för att komma till rätta med bristande upphovsrättsregistrering av digitalt innehåll och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att registrering av upphovsrätter bör regleras av de svenska myndigheterna i likhet med befintlig företagsregistrering och handel med företagsaktier, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Vi ser idag framväxten av en ”consumer-creator-modell” där konsumenterna också är skapare av digitalt innehåll. Därmed har de traditionella trösklarna sänkts för skapande och distribution av innehåll, som t.ex. musik och film. Enklaste exemplet är kanske när vi filmar med mobilkameran, lägger till bakgrundsmusik och lägger ut på sociala medier.

Idag produceras också mer låtar, filmer, böcker, artiklar och bilder än någonsin tidigare. Till det kommer fenomen som poddar, videospel, 3D-printing och virtual reality, där nya artister och kreatörer drar nytta av öppen, omedelbar och ofta ”gratis” tillgång till massdistribution online. Att få betalt för sin kreativitet är dock få förunnat.

Musikindustrin

Idag är världens tre ledande popmusikländer:

- USA – 318 miljoner invånare
- Storbritannien – 60 miljoner invånare
- Sverige – 11 miljoner invånare.

Sverige är en av världens största musikexportörer per capita men vi exporterar även talangerna, inklusive dem bakom plattformar som Spotify och Soundcloud.

Förlorade intäkter

Intäktsflödet i musikbranschen går till så att den som spelar/distribuerar musiken rapporterar och betalar royalties till skivbolag, förlag eller "collecting societies" som behandlar informationen och fördelar till de olika rättighetsinnehavarna efter avdrag för egna omkostnader. STIM och andra "collecting societies" i Sverige omsätter ca 2 miljarder kronor om året men det är bara en del av branschens omsättning. Som en jämförelse kan nämnas att en musikikon som Max Martin omsatte 172 miljoner kronor 2017, vilket svarar mot en total omsättning på 1,7 miljarder kronor för den musiken.

Max Martin har en god egen kontroll över sina kreativa rättigheter men som filmen "Looking for Sugarman" exemplifierade finns en enorm marknad som inte regleras av lagstiftarna i olika länder. Globalt uppskattas att runt 70 miljarder kronor om året omsätts i den "svarta lådan" (dvs royalties utan tydlig eller lätt identifierbar ägare som "fastnar" hos diverse mellanhänder i branschen). Grundproblematiken handlar om att den här typen av immaterialrättigheter inte har någon officiell registrering, till skillnad från exempelvis bolagsaktier, varumärken eller patent. Det gör att det etablerade skivbolaget kan bevaka sina intressen och få in pengarna medan den enskilde kreatören ofta blir utan.

Hela den globala musikbranschen förväntas växa till 400 miljarder kronor till 2030, drivet främst av strömmad musik som då väntas utgöra tre fjärdedelar av omsättningen.

Med tanke på Sveriges ledande roll inom musikindustrin är det ansevärt belopp som idag går statskassan förbi och än mer så i framtiden.

Reglerad registrering

Basen för en rättvis och transparent fördelning av royalties är en lagreglerad och transparent registrering av rättigheter, främst inom den digitala världen. Genom att registrera rättigheten direkt vid skapandet kan man vid eventuella senare rättsfall eller dispyter enkelt redovisa vilka rättigheter som tillhör vilken part.

Administrativt måste detta naturligtvis automatiseras i hög utsträckning. Dagens process, exempelvis för varumärken som tar flera månader, är totalt omöjlig för digitalt innehåll där processen behöver kunna ske på sekunder. Den tekniska lösningen är nyutvecklad och finns redan i testmiljö i Sverige. När väl lagrummet finns är utförandet en aktivitet som lämpar sig väl för marknaden att själv utföra.

Handel med rättigheter

Att äga rättigheter till innehåll kan, som synes av exempel ovan, vara mycket lönsamt och därmed finns också en marknad för att handla med rättigheter, förutsatt att dessa rättigheter har lagskydd.

Reglerade marknader har också fördelen att de begränsar möjligheter till penningtvätt och dylikt. I dagens läge kan man köpa en portfölj med copyrights helt privat och sedan få in "vita" intäkter i form av royalties. På en reglerad marknad kan man lägga samma krav som exempelvis dagens aktiemarknader.

Det är också dagens finansmarknader som kan tjäna som modell för regleringen av handeln med rättigheter.

Varför Sverige?

Genom att vara först med reglering av digitala rättigheter kan landet inte bara säkra ett avsevärt framtida skatteunderlag utan också bidra till att kreatörer kan leva på sin verksamhet och fortsätta stärka Sveriges roll på den globala kreativa arenan.

Sofia Westergren (M)

Sten Bergheden (M)